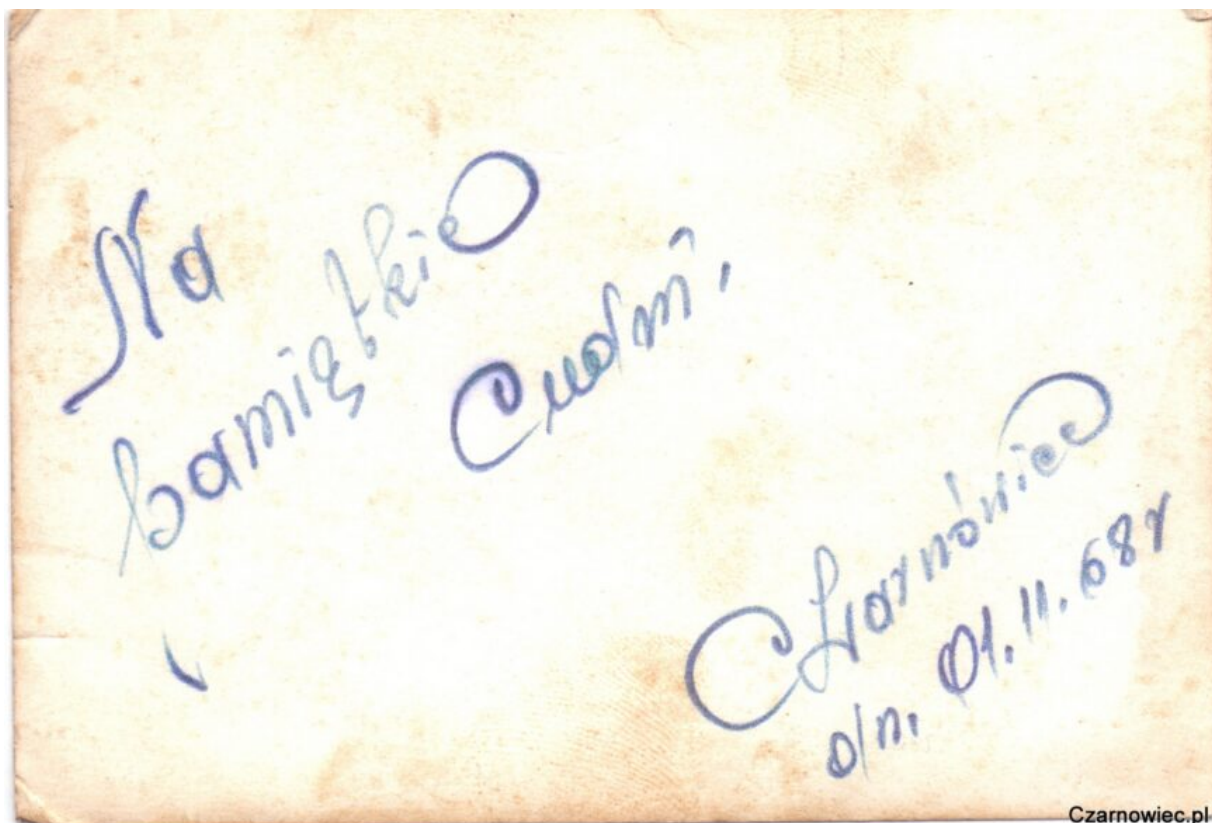

Cudni zamordowani przez „Cygana”, „Śmiałego”, czy „Zbycha”?

Category: Historia, NEWS

written by Marek | 23 maja 2024

Hipoteza druga – ciąg dalszy domniemań o mordzie na rodzinie Cudnych z Czarnowca

W czarnowieckich zbiorach historycznych gromadzonych intensywniej od 2018 roku pojawiają się „perełki”, „białe kruki” ale również dokumenty czy zdarzenia do dziś niewyjaśnione.

Taką niewyjaśnioną do dziś historią jest zdarzenie z dnia 14 sierpnia 1947 r. gdy „banda” jak to najczęściej jest określane – wybiła cztery osoby z rodziny Cudnych.

W pierwszej części opisaliśmy hipotezę zemsty na Cudnych za chęć przepisania gospodarstwa. Nie ma na to dokumentów tylko ludzkie opowieści (dziś osób już nieżyjących).

Nigdzie również nie odnajdują się potwierdzone dokumenty, które

jednoznacznie wskazywałyby na rzekomą współpracę zamordowanego Józefa Cudnego z ruskimi!

Na kolejny ślad trafiliśmy przeszukując zdigitalizowane dokumenty internetowe w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie.

Treści, które czytamy w meldunkach funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Milicji Obywatelskiej w Ostrołęce są rozbieżne z pojawiającymi się od lat informacjami w różnych publikacjach na temat tego mordu.

W dostępnych dotychczas materiałach czytamy:

„W uzasadnieniu wyroku było napisane: „członkowie rodziny byli w różny sposób uwikłani w pracę dla czerwonego reżymu”. To najprawdopodobniej XV Okręg NZW z Łomży pod dowództwem „Cygana” Jerzego Dominiaka był sprawcą tej tragedii.”

Na tę chwilę nie dotarliśmy do dokumentu – wyroku.

[O hipotezie pierwszej pisaliśmy tu ->](#)

Meldunki z M.O., z 1947 r.

W skanach dokumentów, z IPN możemy wyczytać, że mord został jednak wykonany na zlecenie – z zemsty. Z zeznań naocznych świadków i ustaleń ostrołęckich milicjantów wynika, że tę obrzydliwą akcję przeprowadzili ludzie „Śmiałego”. W kolejnych natomiast dokumentach, już z października 1947 r. – (Raport specjalny Nr 96 z dnia 30.10.1947 r.) jest napisane, że zlikwidowano bandę „Zbycha”, która przyczyniła się do mordu w Czarnowcu. Nie wiemy zatem kto tak naprawdę zastrzelił Cudnych – „Cygan”, „Śmiały” czy „Zbych”.

Wszystkie raporty podpisywał Komendant Milicji Obywatelskiej, pow. Ostrołęka, ppor. Józef Rzepliński.

Ponieważ w zeskanowanych dokumentach, które obecnie mają już 77 lat! mogą występować nieczytelne słowa – obiecuję, że w momencie gdy tylko pojawi się taka możliwość (czas) – przepiszę dla Państwa wygodny i dla możliwości czytania przez sztuczną inteligencję.

Aby powiększyć skan raportu proszę kliknąć w obrazek.

L.Dz. 1742-S/47.

MELDUNEK SPECJALNY. Nr. 82.

Melduje, że w dniu 14.VIII.47r. o godz. 22.30 w miejscowości Czar-
nowiec, gm. Rzekun, pow. Ostroleka, w kierunku na północ, w odległości 10
km. od Komendy Powiatowej M.O. banda w sile trzech ludzi dokonała morder-
stwa na rodzinie Cudnych, mordując samego gospodarza t.j. Cudnego Wacława
lat 54, żonę jego Józefę, lat 50, oraz dwie córki: Stanisławę, lat 25, i K
stynę lat 18. Z całej tej rodziny bandyci pozostawili przy życiu dwóch ma-
łych synów Cudnego: jeden lat 10, drugi lat 6. Po dokonaniu mordu w/w ban-
dyci udali się do wsi Borawe, gm. Rzekun, pow. Ostroleka w kierunku na po-
noc, w odległości 15 km. od Komendy Powiatowej M.O. i w tejże miejscowości
o godz. 24.00 dokonali morderstwa na rodzinie Rutkowskich, mordując gospo-
darza Rutkowskiego Władysława, lat 62, żonę jego Stefanię lat 60, syna Wac-
ława lat 27, i ~~świeżo~~ raniąc córkę jego Janinę lat 35, która otrzymała pos-
traż nad lewym okiem wlot, wylot za lewym uchem, który strząsnął górną sz-
cękę i lewe ucho. Bandyci sadzili, że zabili swą ofiarę, lecz Rutkowska
Janina, nie odzyskując przytomności, żyje, która została odesłana do szpi-
tala. Po opuszczeniu mieszkania przez bandytów, udali się w nieznanym kie-
runku. O powyższym zajściu Komenda Powiatowa M.O. została powiadomiona dnia
15.VIII.47r. o godz. 10. rano. Na podstawie otrzymanego meldunku udala się
Grupa Operacyjna K-dy Pow. na czele z Komendantem Powiatowym ppor. Rzepli-
ńskim i kpt. Głabem, 2-ca Szeffa P.U.B.P. oraz Sędzio Sledczym i Lekarzem
Powiatowym na miejsce przestępstwa. Po zorzetowaniu się na miejscu przeste-
pstwa wszczęto poszukiwania za sprawcami, oraz dokonano oględzin zwłok se-
dziowsko-lekarskich. Jak wynika z zeznań rozpytanych świadków, rodzina Cu-
dnych została zamordowana na podstawie zemsty, jaką palił w stosunku do ni-
kuzyn ich ~~mas:st.~~, który skradł konie na szkodę Cudnego i o tegoż ko-
/c/ nia toczyli proces, Natomiast w miesiącu czerwcu milicjanci Post.M.O. Rze-
kun, przeprowadzając rewizję u ~~mas:st.~~ znaleźli automat P.P.3aa i amu-
nicję, natomiast ~~mas:st.~~ zdołał zbiec, który odgroził się Cudnemu,
że zato, że on musi się ukrywać, wymorduje ich całą rodzinę. Żona ~~mas:st.~~
i tesciowa i siostra żony zostały zatrzymane i przekazane do P.U.B.P.
w Ostrołęce, natomiast ~~mas:st.~~ najprawdopodobniej jest członkiem bandy
"Smiałego".

Drugie morderstwo na rodzinie Rutkowskich trudno jest ustalić t.j. na jakim
zostali zamordowani, ponieważ rodzina Rutkowskich cieszyła się dobrą opinią
wśród danej gromady i uchodzili za spokojnych ludzi. Podejrzenie skierowa-
ne jest przeciwko jego własnemu synowi względnie na braci jego żony Siekier-
skich, którzy mają zła opinię. Nadmienić należy, że syn Rutkowskiego, który
jest żonaty i oddzielnie mieszka posiada 3 ha ziemi, oraz skromne zabudo-
wanie. Tragicznej nocy t.j. dnia 14.VIII.47r. o godz. 22.00 wyjechał ze
stacji Ostrołęka na Ziemię Odzyskaną, celem wyszukania sobie gospodarstwa,
lecz w jakim kierunku i do jakiej miejscowości żona jego nie może określić.
Rozpytując żonę młodego Rutkowskiego udało mi się dowiedzieć, że brat jej
~~Sikorski~~ Sikorski, który ma za żonę córkę zamordowanego Rutko-
wskiego również rzekomo miał wyjechać z meżem jej na Ziemię Odzyskaną. Roz-
pytując Sikorską, córkę Rutkowskiego dowiedziałem się, że jeden z bandytów
tejże nocy był u niej w mieszkaniu, który miał się pytać, kto ma dobre kła-
nie. Omimo, że tak córka jego, jak i synowa mieszkają w pobliżu nie sły-
szaly żadnych strzałów, które były oddane przez bandytów do pomordowanych
ofiar. O morderstwie pierwsza dowiedziała się synowa, która zainteresowała
się rano, że nikt nie chodzi po podwórzu. Znaleziono łuski przy zwłokach
pomordowanych na obydwu miejscach przestępstwa mają charakterystyczne ce-
chy, gdyż każda łuska przy zbijaniu iglicy ma znaki podłużne. Takie same
znaki na łuskach były znalezione przy zwłokach zabitych milicjantów na
Post.M.O. Czerwin i Post.M.O. Fiski, które były podane w meldunku specja-
lnym Nr. 72, 74. Z czego wynika, że wszystkich morderstw dokonała jedna i ta
sama banda "Smiałego". Grupa Operacyjna pod dowództwem K-ta Pow. i kpt.
Głaba przeprowadziła operację we wsi: Gerwaty, Jarnuta, Janki ~~Miszewski~~
Borek i Chrosnice, pow. Ostrołęka, lecz poscig żadnych wyników nie
dał. Na miejsce przestępstwa przybył również Starosta Powiatowy, który

sażal się zabezpieczeniem gospodarstwo zamordowanych oraz ich pogrze-
bem.

Rysopis bandytów:

1. "wzrostu średniego, tegi dobrze zbudowany, szatyn o kędzierzawych wło-
sach, ubrany po wojskowemu, w mundur W.P., w czapce polowce, uzbrojony
w automat M.F.4 będzie to p.s. "Smialy", lat okol 35, reszte bandytow naco-
ni swiadkowie zapodac nie moga (t.j. strome nocni), poniewaz banda odnosi-
la sie donich brutalnie. bijac ich i kazac im padnac, oraz rowniez przyka-
zali, za moga zameldowac dnia nastepnego o godzinie 12.
Blizsze szczegoly dochodzenia zostana przeslane po ustaleniu, poniewaz sp-
we ta prowadzi P.U.B.P. i Ref. Sledczy K-dy Powiatowej M.O.

Otrzymuja:

Komenda Wojewodzka M.O. w Otwocku.
Wydzial Sl.Sledczej.
Wydzial Sl. Zewnstranej.
Wydzial Specjalny.
Prokurator Sadu Okregowego w Lomzy,
Komenda Powiatowa M.O. Przasnysz.
Komenda Powiatowa M.O. Ostrow-Mazow.
Komenda Powiatowa M.O. Makow.
Komenda Powiatowa M.O. Lomza.

Komendant Milicji Obywatelskiej
ppor. Ostrowska

Rzepliński Józef, ppor.

OSTROLEKA dnia 17.3.1947r.

DO KOMENDY WOJEWODZKIEJ M.O.
W OTWOCKU
WYDZIAŁ SZUKIWI SIEDZIEJ

WYDZIAŁ SZUKIWI SIEDZIEJ Nr

Melduje ze dnia 14.3.1947r w miejscowości Czarnowiec gm. Rzekun na południe w odległości 10km. od Kom. Pow. banda w skład trzech ludzi dokonała morderstwa na rodzinie gospodarza Gładnego mordując samego gospodarza t.j. Gładny Wacław zone jego Józefę dwie córki Stanisławę i Krystynę. Po dokonaniu morderstwa na w/w bandyci nie rezygnując udali się do wsi Borowe gm. Rzekun w kierunku na południe w odległości 13km od Kom. Pow. i w tejże miejscowości o godz 24 dokonali morderstwa na rodzinie Rutkowskich mordując Rutkowskiego Władysława zone jego Stefanię syna Wacława oraz cieszkę ranioną córkę Janinę, która wystrzałem pistoletu otrzymała rany w głowę. Bandyci myśleli że jest zabita i opuszcili mieszkanie i udali się w kierunku nieznanym. O powyższym zajściu Kom. Pow. otrzymała wiadomość dnia następnego t.j. 15 o godz 10 na skutek czego grupa Kom. Woj. na czele kpt. Głabem pluton operacyjny wraz KomRzeplinskim i 2-cą Szefa P.U.F B. oraz Sedzia Brodzki i lekarz udali się na miejsce przestępstwa Po zorientowaniu się na miejscu wszczęto poszukiwania za sprawcami przeszukując następujące wsie Gierwaty Jarnuty Janki- Młode Wojsze Borek Skarszyn i Chrosnice lecz poscig zadnych wyników nie dał. Na m miejsce morderstwa przybył Starosta Powiatowy który rozpoznał opiekę nad gospodarstwami rodzin pomordowanych i zajął się pogrzebem ofiar gdyż nikt z rodziny starszy nie został tylko małe dzieci. Nadmieniam że sprawy mają charakterystyczną brzoń gdyż każda łuska przy zbijaniu iglicy ma te same znaki jak szereg innych morderstw dokonywanych na mił w Czerwiniu, z czego wynika że morderstwa dokonał "S M I A L Y" Blize szczegoly dochodzenia przesłane zostają po ustaleniu

Otrzymują:

- 1) Kom. Woj. M.O. w Otwocku
- 2) Prokurator S.O. w Łomży
- 3) Wydz. Specjalny
- 4) Wydz. Sl. Sledczej
- 5) Wydz. Polit- Wych.

Ostrołęka dnia 30.I.47r.

439

MELDUNEK SPECJALNY Nr. 95.

W związku z meldunkiem specjalnym Nr. 95 w sprawie próby ucieczki z bandy w dniu 22.I.47r. we wsi Felty gm. Myszyniec pow. Ostrołęka, wyjaśniam co następuje:

W dniu 23.I.47r. w południe ej części powiatu została zlikwidowana całkowicie siatka bandy ps. "Zbycha", oraz pięciu członków bandy mających poważne stanowiska w bandzie t.j. dwóch dowódców kompanii nielegalnej organizacji N.S.W., oraz jeden zastępca, główny szef siatki na powiat Ostrołęka, oraz dowódca plutonu. Przy zdejmowaniu powyższych członków bandy brało udział K.B. Plut. Operat. M.O. i P.U.B.P. Nazwiska ujętych i przekazanych do P.U.B.P. członków N.S.W. chwilowo ze względu na tajemnicę ze względu na śledztwo. Szczegółowe wyjaśnienia nadesłamy w najbliższym czasie. Ponadto zapodaje, że członkowie ujętej bandy wydali miejsce zamieszkania milicjanta z Post. M.O. Czerwina Bzyklera Antoniego uprowadzonego w dniu 15.II.47r., oraz przyznali się do popełnienia morderstwa na rodzinie Cudnych w miejscowości Czarnowiec gm. Rzekun pow. Ostrołęka, jak również i rodzinie Rutkowskich w miejscowości Borawa gm. Rzekun, pow. Ostrołęka. Jednocześnie nadmieniam, że banda "Zbycha" przestała istnieć na terenie tut. pow. tu po ujęciu przywódców bandy. Szczegółowy meldunek z dokładnym wyjaśnieniem przesyłam w najkrótszym czasie po ukończeniu śledztwa.

O T R Z Y M U J A.

Kom. woj. M.O. Otwock.
Wydział Śl. Śledczej 2 egzemp.
Wydział Zewnętrzny w Otwocku.
Wydział Specjalny
Prok. Sadu. Okręg. w Łomży.
P.U.B.P. w Ostrołęce.

Komenda Milicji Obywatelskiej
pow. Ostrołęka
Rzecznicz J. J. per

Praca biurowa i błędy milicyjnych urzędników

Raporty pisane są niby w języku polskim, jednak ówczesne władze nie dbały

o przesadną poprawność językową, a sam tekst wygląda bez mała jak dzisiejszy niechlujny SMS. W tekstach nie odnajdujemy polskich znaków diaktrycznych, dlaczego?

Raporty były pisane w milicyjnych komendach, na pozostawionych przez Niemców niemieckich maszynach do pisania. Tam polskich liter nie montowano.

Poniżej zamieszczamy zdjęcia wykonane w Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce, które pokazują wnętrze powojennej komendy Milicji Obywatelskiej, pokoju przesłuchań świadków lub osób represjonowanych w ostrołęckim budynku P.U.B.P. - Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Zdjęcia z marca 2024 r. (MK).

Źródła:

- Instytut Pamięci Narodowej,
- Muzeum Żołnierzy Wyklętych.

Opracowanie: Marek Karczewski